

YABANCI BANKA GİRİŞLERİNE MİLLÎ BANKACILIK PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

MERT YALÇINKARA*

Özet

Bu çalışmanın amacı yabancı banka girişlerinin millî ekonomiye olası yansımaları ve etkilerini tartışmak ve Türkiye gerçeği üzerinden durum incelemesi yaparak bir takım sonuçlara ulaşmaktır. Ekonominin itici bir gücü olan bankacılık sektörünün reel sektörü finanse etmesindeki temel engeller ölçüsünde yabancı bankaların etkilerini ele almak çalışmanın diğer bir amacıdır. Yabancı bankaların bir ülkeye girişinin nedenleri, temel motivasyonları ile getirmiş olduğu avantaj ve dezavantajların sistematik bir şekilde tartışılmaktadır. Tespit edilen kriterler ölçüsünde yabancı bankaların sosyal ve kültürel farklılıkların da etkisiyle Türkiye'nin reel sektör finansmanına önemli bir katkı yapamayabileceği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, söz konusu girişlerin sıkı bir şekilde gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa özellikle satın alma yoluyla girişlerin zorlaştırılması politika yapıcılara öneriler olarak sunulmaktadır.

* Uzman.

Bankacılık sektörü ülkemizin temel finansal aracı kurumlarıdır. Sektördeki gelişmeler, yatırım, tüketim, istihdam, işletme sermayesi gibi birçok makro ve mikro değişkeni etkilemekte ve büyüme ve kalkınma sürecinde önemli bir belirleyici olmaktadır.

Giriş

Bankacılık sektörü ülkemizin temel finansal aracı kurumlarıdır. Sektördeki gelişmeler, yatırım, tüketim, istihdam, işletme sermayesi gibi birçok makro ve mikro değişkeni etkilemekte ve büyüme ve kalkınma sürecinde önemli bir belirleyici olmaktadır. Sermaye piyasalarının gelişme düzeyinin düşük kalması, bankacılık sektörünün hem finansal sistem hem de ekonomi içindeki belirleyiciliğinin devam etmesini sağlamaktadır. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi kapsamında diğer finansal araç ve araçların payının artırılmasına yönelik çabalarla önümüzdeki orta ve uzun vadede finansal sistem içindeki aktörlerin (bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri, yatırım fonları vs.) payları daha dengeli dağılabilecektir. Söz konusu husus başka bir çalışmanın konusu olarak durmaktadır. Ancak, mevcut yapı itibarıyla önemli bir fonksiyona ve ağırlığa sahip bankaların ülkenin ihtiyaçlarına göre yapılanması ve büyüme

ve böylece kalkınmayı desteklemesi gerçeğinden hareketle, sektörün denetim ve gözetiminin etkin bir şekilde yürütülmesi yanında sektörün milliliğinin de belli ölçülerde korunması yadsınamaz bir gerçektir.

Bankacılık sektörü bir risk yönetim mesleği olup fon fazlası olanlardan fon açığı olanlara çeşitli araçlar kullanılarak (kredi, kredi kartı, ek hesap vs) finansman sağlanmasıdır. Finansman sürecinin riski bankalar tarafından yönetilirken modern metodoloji ve kavramlar kullanılmasının yanında kültürel ve sosyal değerler de dikkate alınır. Söz konusu değerler, bakış açısı ve ilişkiler arasındaki uyum veya farklılıklar, bankaların fonksiyonlarını istenilen ölçüde gerçekleştirmelerini etkileyebilir. Bu süreçteki uyumsuzluklar, finansman akımının daralmasına veya tıkanmasına neden olabilir. Tam da bu noktada, yabancı bankaların sektör içinde ağırlığının artması, bahsi geçen uyumsuzluğun meydana gelmesine yol açabilecek bir potansiyel taşımaktadır.

Bu çalışma, yabancı bankaların yerli bankacılık sektörüne girişi ile ilgili literatürdeki tartışmaları farklı açılardan okuyucuya sunmanın yanında Türk bankacılık sektöründeki yabancı bankaların performanslarını temel rasyolar üzerinden karşılaştırmalı analiz ederek literatürde tartışılan hususların Türkiye için geçerli olup olmadığını göstermeyi amaçlamaktadır. Temel rasyolar üzerinden karşılaştırmalı analiz, yabancı bankaların performansı ve aracılık fonksiyonlarını

belli ölçülerde göstermekle birlikte daha somut sonuçlara ulaşmak adına mikro bazda ampirik çalışmanın yapılması gerekliliği de başka bir çalışmanın konusudur.

I. Yabancı Bankalar Üzerine Akademik

Tartışmalar

Yabancı bankaların sistemdeki oranı ve yerli bankalarla rekabeti, bankacılık sektörünün gelişimi, karlılığı ve etkinliği üzerinde etkili olmaktadır. Yabancı banka girişi, genelde yabancı bankaların misafir ülkede faaliyetlerini yürütmek için şube veya iştirak şeklinde olmakla birlikte doğrudan yerli bankaları satın alması şeklinde de olabilmektedir. 1980'lerin sonlarına kadar yabancı bankaların temel stratejisi, takip ettikleri müşterilerinin bankacılık ihtiyaçlarını karşılamanın yanında ev sahibi ülkedeki kaliteli yerel firmalara da hizmet vermek olmuştur. Ancak, Herrero ve Simon'un (2003) belirttiği üzere söz konusu strateji 1990'lı yıllarda değişmiş ve gittikleri ülkede perakende bankacılık faaliyeti gerçekleştirmek üzere dış yatırım dalgası başlatmışlardır. Ülkemizde 1990'lar ile 2000'li yılların başına kadar faaliyet gösteren Citibank'ın bireysel kredi ve kredi kartı pazarlama işlemleri, söz konusu argümanı destekleyen örneklerden biridir. Bu gelişmenin bir yansıması olarak, 1980'li yıllara kadar yabancı bankalar bir ülkeye bir veya birkaç şubeli giriş tercih ederken; 1990'lı yıllardan itibaren perakende ve kurumsal bankacılığın gereği olarak ülke çapında şubeleşerek faaliyet gösterme stratejisini benimsemişlerdir.

Organik büyüme denilen süreç, bankanın kendi kaynaklarını kullanarak pazara yerleşme döngüsüdür ve yabancı bankalar için zaman alan ve maliyeti yüksek bir süreçtir. Bu nedenle, yabancı bankalar genel olarak sektörde organik büyüme yerine birleşme ve satın alma biçiminde büyümeyi tercih etmektedirler. Sektörde faaliyet gösteren bir veya daha fazla bankayı satın alarak büyüyen yabancı bankalar, satın aldıkları bankanın müşteri portföyüne, deneyimine sektördeki payı ve itibarına sahip olmaktadır. Böylece, sektördeki piyasa payını artırmak için gereken zamanı azaltmaktadır (Dinçer 2006).

Yabancı bankaların sistemdeki oranı ve yerli bankalarla rekabeti, bankacılık sektörünün gelişimi, karlılığı ve etkinliği üzerinde etkili olmaktadır. Yabancı banka girişi, genelde yabancı bankaların misafir ülkede faaliyetlerini yürütmek için şube veya iştirak şeklinde olmakla birlikte doğrudan yerli bankaları satın alması şeklinde de olabilmektedir.

Doğrudan satın alma yoluyla ülkeye giren yabancı bankaların profiline bakıldığında; gelişmiş ülkede faaliyet gösteren kendi ülkesinde piyasa payı yüksek, güçlü sermaye yapısına sahip, ölçek ekonomileri açısından etkin bir şekilde çalışan ve yönetsel becerileri gelişmiş bankalar oldukları görülmektedir. Söz konusu rekabetçi üstünlüklerini kullanmak amacıyla yabancı bankalar, kendi ülkelerinden daha az etkin finansal sektöre sahip veya kar marjı yüksek olan ülkeleri tercih etmektedir.

Doğrudan satın alma yoluyla ülkeye giren yabancı bankaların profiline bakıldığında; gelişmiş ülkede faaliyet gösteren kendi ülkesinde piyasa payı yüksek, güçlü sermaye yapısına sahip, ölçek ekonomileri açısından etkin bir şekilde çalışan ve yönetsel becerileri gelişmiş bankalar oldukları görülmektedir. Söz konusu rekabetçi üstünlüklerini kullanmak amacıyla yabancı bankalar, kendi ülkelerinden daha az etkin finansal sektöre sahip veya kar marjı yüksek olan ülkeleri tercih etmektedir (Golderg ve Diğerleri 2000). Yabancı bankaların ülke tercihlerinde, büyüyen ekonomi, yüksek getiri oranları, ekonomik istikrar ve yerle bankaların görece daha az etkin olmaları gibi faktörler etkilidir (Barajas ve Diğerleri 2000). Demirgüç-Kunt (1998) çalışmasında yabancı bankaların yerli bankalara göre daha yüksek verimliliğe sahip olduğunu ampirik olarak bulması, söz konusu argümanı desteklemektedir.

Yabancı bankaların dış ülkelerde yatırım yapmasının temel sebepleri

- İki ülke arasındaki ekonomik entegrasyon
- Yatırım yapılacak ülkedeki pazar fırsatları
- Yasal düzenlemeler
- Mikro nedenler

olarak ifade edilebilir.

Yabancı bankaların faaliyette bulunduğu ülkeye avantaj mı yoksa dezavantaj mı getirdiğine yönelik tespitler karmaşık sonuçlar içermektedir.

Yapılan akademik çalışmalardan derlenen yabancı

bankaların avantaj ve dezavantajları sistematik olması açısından iki grupta toplanarak sunulmaktadır. Tabiki, ortaya konulan avantaj ve dezavantajların yansıması, etkisi, sonuçları ülkeden ülkeye önemli farklılık gösterebilecektir.

Yabancı bankaların ülkeye avantaj getirdiğini savunan tezler;

- Yabancı bankalar yurtdışı sermaye akışına aracılık ederek, ev sahibi ülkedeki projelerde kullanılabilir finansman miktarını artırmaktadırlar.

- Çeşitlendirilmiş sermaye ve fon kaynakları sayesinde yabancı bankalar kredi arzında istikrar sağlamaktadırlar.
- Dünya çapında veya bölgesel çaptaki ünleri ve itibarlarından dolayı kriz dönemlerinde mevduat kaçışını engelleyebilirler.
- Yabancı bankaların ev sahibi ülkedeki bankacılık sektörüne girmesiyle rekabet artmakta, bu durum finansal hizmetlerin kalitesini ve ulaşılabilirliğini artırmakta ve fiyatını düşürmektedir.
- Yabancı banka girişlerinin yüksek olduğu ülkelerde, banka mevzuatı ve diğer düzenlemeler dünyada genel kabul görmüş banka mevzuatı ile uyumlu olmaktadır.
- Yabancı bankaların sektöre girişiyle önceki duruma göre daha iyi verimlilik ve kaynak dağılımı artışı sağlanmaktadır
- Yabancı banka girişinin yüksek olduğu ülkenin uluslararası sermayeye erişimi daha kolay olmaktadır.
- Krizden sonraki süreçte sermayesi eriyen bankacılık sektörünün yeniden sermayelendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Böylece, sektörün sağlamlığı ve güçlülüğü artmaktadır.
- Yabancı bankalar yerel kamu otoritelerinin yapacakları projelerin finansmanında yurtdışından sermaye teminine yardımcı olmaktadır.
- Yabancı bankaların varlığı, yerel bankalar açısından bir rekabet unsuru olduğu için yerel bankaların karlılığını azaltırken diğer yanda maliyetlerinin düşmesini sağlamaktadır. Böylece, bankacılık sektöründe etkinlik artışı yaşanmaktadır.

Yabancı bankaların ülkeye dezavantaj getirdiğini savunan tezler;

- Yabancı bankalar yüksek kar marjlı müşterileri ve pazarları kendilerine çekmekte ve yerel bankaların müşteri portföyünün kalitesinin zayıflamasına neden olmaktadır. Müşteri kaybına uğrayan yerel bankalar daha riskli ve daha verimsiz müşteri profiline sahip olmaktadır.
- Kriz dönemlerinde yabancı bankalar, sermaye kaçışına imkân tanımakta ve kredilerini geri çağırılmaktadır.
- Bankacılığın bir ilişki olduğu ve kredilerin bu ilişkilerden doğduğu düşünüldüğünde; yabancı bankaların bankalar ve işletmeler arasındaki ilişkiyi azalttığı ve böylece toplam kredi stokunu düşürdüğü söylenebilir.

Ampirik bulgular, yabancı bankaların avantaj ve dezavantajlarına yönelik olarak birbirinden farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Yabancı bankaların kriz anlarında kredi arzında istikrar sağlaması, Meksika, Malezya ve Arjantin için kanıtlanabilirken diğer ülkeler için farklı sonuçlar bulunmuştur. Yabancı bankalarla ilgili birçok konuda farklı sonuçlar bulunurken; temelde bu bankaların küçük işletmelere yeterli ölçüde kredi vermediği tüm ülkeler için kaçınılmaz bir gerçek olarak kalmaktadır. Bu durum, Pakistan, Hindistan, Peru, Meksika, Arjantin, Şili, Kolombiya başta olmak üzere birçok ülke için kanıtlanmıştır.

– Yabancı bankanın merkezinin olduğu ülkede yaşanan çalkantı, kriz veya bankaya has diğer problemler, yabancı bankanın faaliyet gösterdiği ülkedeki kredilerini azaltmasına neden olabilir. Bu durum, misafir ülkede herhangi bir olumsuz durum yokken işletmelerin kredi almasında sorun yaşanmasına sebep olabilir.

– Yabancı bankalar, çoğu ekonomi için temel unsur olan küçük ölçekli kredi müşterilerine yeterli ilgiyi göstermemektedirler. Bu kuruluşların riskli kategoride bulunması, bankanın ana merkezi tarafından belirlenen standart ve muhasebe düzenlemelerine uymaması, temel sebepler olarak sıralanabilir.

– Yabancı bankaların daha çok küresel düzeyde rekabet eden verimli ve kurumsal şirketlere yönelmesi, yerli bankayı satın aldıktan sonra bankayla kredi geçmişi olan ancak bu standartlara uymayan şirketlerle ilişkilerini kesmesi, küçük ve orta ölçekli firmalarla ilgili bankacılık kredi hafızasının silinmesine ve müşteri ilişkisinin bozulmasına neden olmaktadır.

Ampirik bulgular, yabancı bankaların avantaj ve dezavantajlarına yönelik olarak birbirinden farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Yabancı bankaların kriz anlarında kredi arzında istikrar sağlaması, Meksika, Malezya ve Arjantin için kanıtlanabilirken diğer ülkeler için farklı sonuçlar bulunmuştur. Yabancı bankalarla ilgili birçok konuda farklı sonuçlar bulunurken; temelde bu bankaların küçük işletmelere yeterli ölçüde kredi vermediği tüm ülkeler için kaçınılmaz bir gerçek olarak kalmaktadır. Bu durum, Pakistan, Hindistan, Peru, Meksika, Arjantin, Şili, Kolombiya¹ başta olmak üzere birçok ülke için kanıtlanmıştır.

Bilançolarının şeffaf olmaması, kurumsal yönetim yapısının eksikliği kredilendirmenin operasyonel maliyetinin yüksekliği, konumu itibarıyla bankanın riskliliğini artırması gibi sebepler, KOBİ bankacılık etkileşiminin genel olarak düşük seviyelerde kalmasına yol açmaktadır. Yabancı bankaların sektör içindeki payının artması ise

söz konusu etkileşimin daha da düşmesine veya azalmasına neden olabilecektir.

II. Ülkelerde Yabancı Girişleri ve İzinler

Piyasa sistemini baz alan ülkelerde yabancı kişilerin banka kurmak için lisans almasında genelde herhangi bir engel bulunmadığı görülmektedir. Başvuru yapan yabancıların gerekli belgeleri ilgili kuruma sunduğu ve kurum tarafından yapılan araştırma neticesinde banka kurmasında bir sakınca olmayanlara bankacılık lisansı verilmektedir. Yetkili otorite tarafından yapılan araştırma kavramı, daha çok ortakların güvenilirliği, mali itibarı, daha önceki iş deneyimleri ile yabancı bankanın geldiği ülkenin finansal yapısı gibi kriterleri içermektedir. Görünürdeki bu kriterler yanında yabancı banka izinlerinde ülkenin millî çıkarları, yabancı bankanın geldiği ülke ile ilişkiler (olumlu veya olumsuz etki yapabilir) gibi daha stratejik hususlar da dikkate alınır ve yabancı bankaya lisans verilir veya verilmez. Bu konu hakkında güncel olmamakla birlikte ülkelerin genel yaklaşımlarını gösteren Dünya Bankası çalışması bu konuda önemli veriler içermektedir.

Dünya Bankası tarafından yayımlanan Bankacılık Anketi sonuçlarına göre, Türkiye 1998-2003 yılları arasında yabancılar tarafından yapılan 12 başvurunun 5'ini geri çevirirken; Mısır 4 başvurunun 4'ünü, Sudan 3'de 3'ünü, Kenya 5'te 5'ini, Ürdün 5'te 4'ünü, İtalya 15'de 2'sini, Yunanistan 7'de 1'ini ve Brezilya 32'de 1'ini geri çevirmiştir. Öte yandan, aynı dönemde Avustralya 10, Belçika 35, Kanada 169, İrlanda 17, Polonya 79 yabancı başvurunun hepsini onaylamıştır. Satın alma yoluyla yurt içi bankaların yabancı yerleşikler tarafından devralınmasında ise; Arjantin 6 işlemin tamamını, Belçika 13, Brezilya 10, Bulgaristan 6, Çek Cumhuriyeti 8, Almanya 17, Polonya 70, İspanya 9, Ukrayna 10 ve ABD 23 işlemin tamamına onay vermiştir. Yabancı bankaların yerli bankalar tarafından satın alınmasına işlemin yapısına göre onay vermeyen ülkeler de bulunmaktadır. Bunlar; Türkiye 9 işlemin 5'ine, Rusya 1/1'e, Çin 2/1'e, Mısır 5/5'e, Bosna Hersek 10/2'e, Belarus 4/4'e onay vermemiştir. Yeni şube açmak yoluyla yurt içi piyasalarda faaliyet göstermek isteyen bankalara ülkeler genelinde lisans verildiği gözlenmektedir.

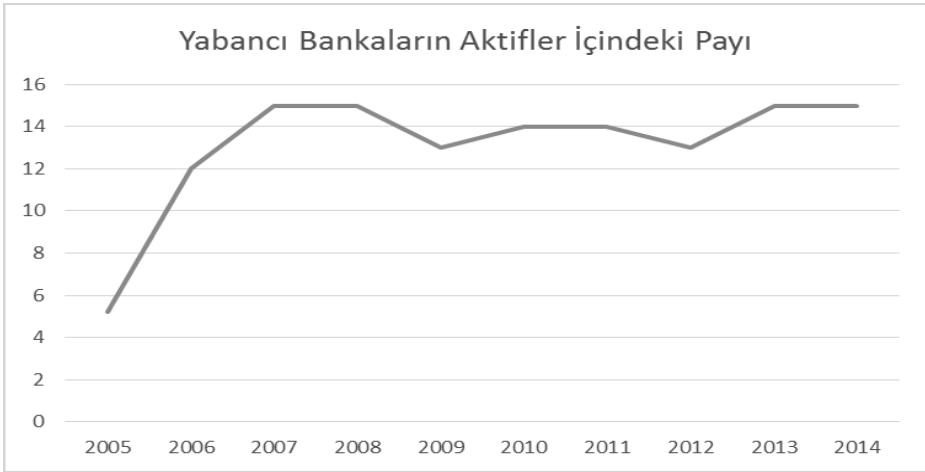
Yapılan başvuruların niçin onaylanmadığı ülkelere sorulduğunda; Bulgaristan ve Arjantin bankacılık yeteneği ve başvuruda eksikliklerini sebep gösterirken; Norveç, Peru ve Azerbaycan o kişinin itibarını, Mısır ve Bosna Hersek başvuruda eksiklikler ve itibarı, Brezilya itibarı, Bulgaristan itibar ve bankacılık yeteneğini, Romanya, Türkiye, İtalya ve Bahreyn ise üçünü birlikte onaylamama sebebi olarak göstermektedir.

Yabancı bankaların satın alma yoluyla girişine doğrudan bir politika olarak yasaklama getiren ülke bulunmazken; Tayland yabancı bankaların şube, iştirak ve satın alma şeklinde girişine izin veren bir politikası olmadığını belirtmiştir. Diğer yandan banka hisse sahipliğinde ülkeler arasında değişen oranlarda olmak üzere

maksimum sınırlamalar bulunmaktadır. Avustralya, Norveç, Kanada gibi gelişmiş ülkelerde sırasıyla yüzde 15 ve yüzde 30 arasında iken; Meksika (% 5), Malezya (% 20-30), (Filipinler % 40) , Tayvan (% 40), Tayland (% 5) gibi ülkelerde değişen oranlarda maksimum hisse sahipliği oranı uygulanmaktadır. Son dönemde ülkeler tarafından mevcut düzenlemelerde değişiklikler yapılması ihtimaline karşın her ülkenin değişikliğini kayıt altına almanın zaman maliyeti nedeniyle güncel gelişmeler çalışma dışı bırakılmıştır.

III. Türkiye’de Yabancı Bankalar

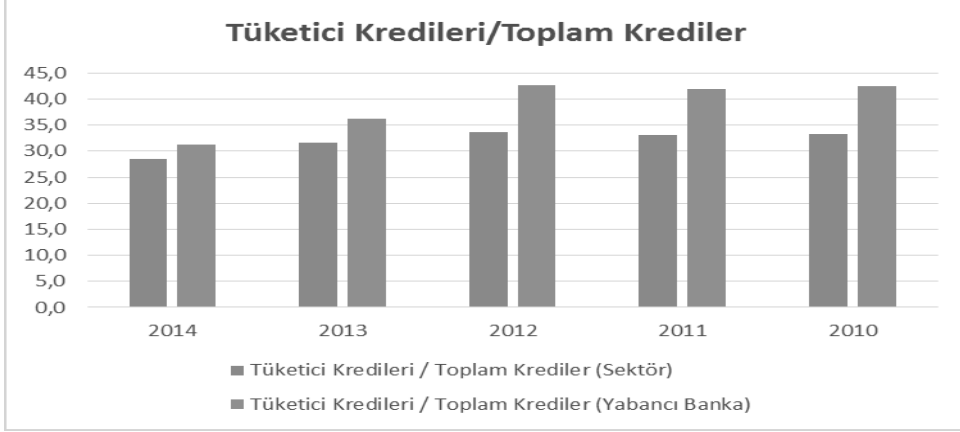
2000’li yıllara gelinceye kadar yabancı bankaların şube şeklinde faaliyette bulunduğu ve sektördeki payının %3 ile 5 arasında seyrettiği Türk Bankacılık sektörü, son 10 yıllık süreçte yabancı bankaların yerli bankalarla satın alma veya birleşme veya stratejik ortaklık kurma şeklinde işlemlerine sahne olmuştur. Bankacılık sektörü içinde yabancı bankaları payı aktifler toplamı açısından 2014 yılı sonu itibarıyla %15’ler düzeyine yükselmiştir. Tabii bu oran, yabancı ortakların banka sermayesi içinde %51’lik hâkim ortak olduğu bankaların toplamı için geçerlidir. Yabancılar tarafından hakim ortak olmadan sahip olunan ortaklıkları da eklediğimizde bu oran %30’un üzerine çıkmaktadır.

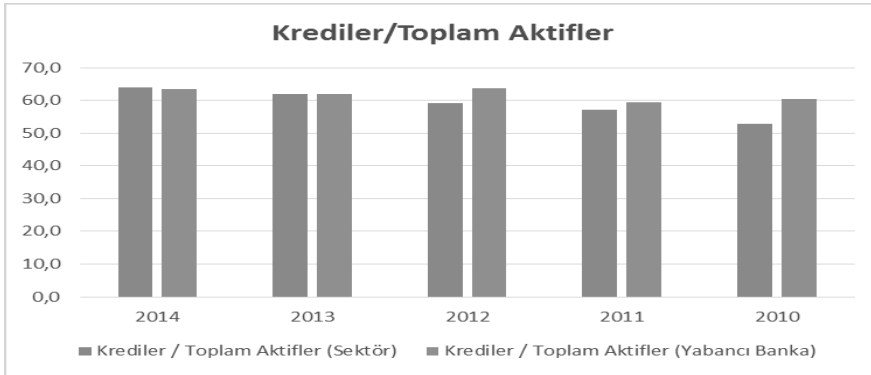
Literatürde de değinildiği gibi, yabancı bankaların Türkiye’ye ilgisi temel olarak, özellikle tüketici kredileri başta olmak üzere doymamış bir pazara sahip olması, makro istikrarın belli zafiyetlere rağmen sağlanmaya çalışılması, üyeliğimiz sonuca erişemeyecek olsa da AB üyelik süreci ile ilgili gelişmelerin oluşturduğu çapa etkisi gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır. Şube açarak büyümek yerine yerli bankaları satın alarak Türkiye pazarına girmek, hem zaman hem de maliyet açısından önemli fırsatlar yaratmaktadır. Bu bağlamda, yabancı banka girişi mevcut yerli veya yabancı bankaları satın alma veya ortaklık kurma şeklinde olmuş ve devam etmektedir.

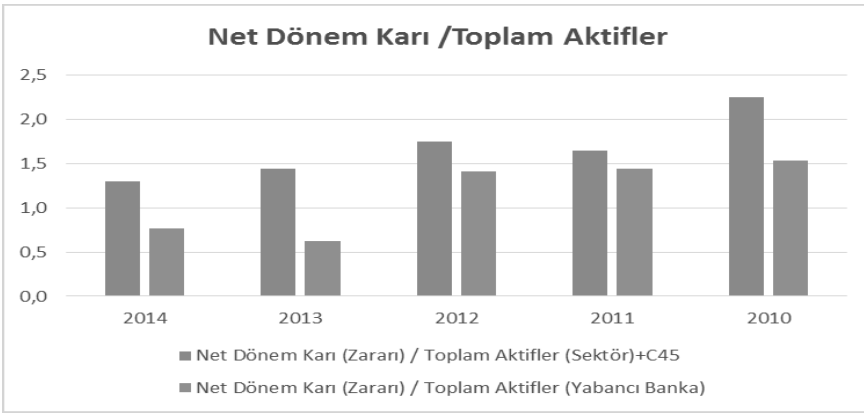
Türkiye gibi finansal ve ekonomik kriz yaşayan Güney Kore ve Meksika gibi ülkelerle karşılaştırıldığında; kriz sonrası dönemde diğer ülkelerde hızlı bir şekilde yabancı bankaların payındaki artışın (Meksika % 82 ve Kore % 29) Türkiye’de olmadığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’nin önümüzdeki dönemde de yabancı banka girişleri ile karşı karşıya kalabileceği ihtimalini yükseltmektedir. (Dinçer 2006)

Yabancı bankaların sistem içinde payının artmasını sakıncalı görülenlerin temel tezi, bu bankaların KOBİ'lere kredi vermede daha az istekli olmalarıdır. Nitekim, bankacılık sistemimizde mevcut yabancı bankaların toplam krediler içinde tüketici kredileri ve kredi kartlarının payının daha yüksek olması, şirketlere ayrılan kaynakların daha düşük olduğunu göstermektedir. Nitekim, grafiklerden de görüldüğü gibi, yabancı bankalar sektördeki aktif paylarının üzerinde tüketici kredisi ve kredi kartı payına sahiptir. Kredi kartları ve tüketici kredilerinin tek tip ve otomasyona dönük ürünler olması ve yüksek kar marjları içermesi, bu tür ürünleri daha cazip getirmektedir. Reel sektörün kredilendirilmesi ise, daha maliyetli (istihbarat, teminatlar, operasyonel işlemlerin fazlalığı gibi) ve daha riskli olduğundan yabancı bankalar tarafından daha ihtiyatlı yaklaşılan işlemlerdir.

Diğer yandan, reel sektörün finansmanına sadece yabancı bankaların değil yerli bankaların da ihtiyatla yaklaştığı gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Bankalar açısından işletmelerin özellikle küçük ölçekli işletmelerin kredilendirilmesinin artması, ancak bu işletmelerin riskliliğinin ve maliyetinin azalmasıyla mümkündür. Bu aşamada kamu kesimine önemli görevler düşmektedir. Gerek küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurumsal kapasitesini geliştirmek gerekse faiz sübvansiyonu vermek veya kredinin operasyonel maliyetlerini karşılamak gibi teşviklerin yanında teminat probleminin çözümüne yardımcı olacak kredi garanti fonu gibi kuruluşların kapasitelerini artırmak; bu süreçte kamu kesiminin yapabileceği işlemler olarak sıralanabilmektedir. Bu tür uygulamalar hayata geçirildiği takdirde, bankaların işletmelere verdiği kredilerde artış yaşanma ihtimali yüksektir.

Literatürdeki tartışmada, yabancı bankaların yerli bankalara göre etkin ve verimli çalıştığı ve böylece karlılığı yüksek şirketler olduğu argümanı, son 5 yıllık dönemde Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı bankalar için geçerli olmadığını yukarıdaki grafik doğrulamaktadır. Ele alınan dönemde, yabancı bankaların karlılık açısından bankacılık sektörü ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Yabancı bankaların karlılık rasyosunun düşüklüğü, elde ettikleri karları genelde kendi ülkelerine transfer ettikleri için Türkiye ekonomisi açısından olumlu olmakla birlikte etkinlik ve verimlilik açısından yerli bankalarla önemli bir farklılığının olmadığını işaretidir.

Sonuç

Finansal gelişmişlik ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişkinin varlığının yadsınamaz bir ampirik bulgu olduğu günümüzde, bankacılık sektörünün gelişmesinin ekonomik büyümeyi ve böylece kalkınmayı artıracak bir gerçektir. Bu bağlamda, bankacılık sektörü ekonomi için kritik bir öneme sahiptir. Sektörün

denetimi ve gözetimi yanında yapısı ve ortaklık yapısının da dikkatle takip edilmesi gerekmektedir. Türkiye’de millî bir bankayı satın almak yoluyla büyümeye çalışan yabancı bankalara izin verilirken ülke menfaatleri ve ekonominin ihtiyaç duyacağı finansman ihtiyacının yapısı vs. açısından gözden geçirilmelidir. Örneğin, reel sektöre kredi veren bir bankanın daha çok perakende bankacılığa (tüketici kredileri ve kredi kartları vs.) odaklanmış bir yabancı banka tarafından satın alınmasına ilişkin izin işlemleri dikkatli düşünülmelidir. Tabi ki ülkemizin de tabi olduğu uluslararası finans kriterleri ve rekabet kurallarını da ihlal etmeden bu tür müdahaleler yapılmalı ve ekonominin üretim bazlı büyümesine destek olunmalıdır.

Sosyal ve kültürel açıdan banka-müşteri ilişkilerinin uyumu ve reel sektörün desteklenmesi, bankacılık sektörünün aracılık fonksiyonunu layıkıyla yeri getirmesini sağlayabilecektir. Ancak, bu süreci zayıflatan yabancı banka girişlerine banka içinde hakim ortak oranına ulaşmayacak şekilde düzenleyici otoritenin yerinde müdahaleleri mümkün olmalıdır. Bu tür müdahaleleri, İtalya yetkili otoritesi birçok yabancı bankanın yerli bankayı satın alması esnasında yapmıştır. Aksi hâlde, yabancı bankaların küçük işletme ve esnafa yönelik kültürel farklılık tavrı nedeniyle bu kesimlere finansman sadece devlet bankaları ve birkaç yerli bankaya kalabilecektir. Son dönemde KOBİ ve esnafa yönelik birçok yerli banka tarafından görsel ve sözel medyada reklam kampanyası yürütülürken yabancı bankaların bu tür bir kampanyalarının olmaması, yukarıdaki savımızı desteklemektedir.

Sonuç olarak, yabancı banka belli avantajları nedeniyle sektöre dinamizm ve rekabet getirirse de duyarlılıklarının ve kültürel yaklaşımlarının farklılığı nedeniyle politika yapımcıların önemsedığı kesimlere finansman sağlamada isteksiz olabilecektir. Bu nedenle, yabancı bankaların payının yüksek seviyelere çıkmasını önleyecek tedbirler yetkili otoritece uluslararası anlaşmalar da göz

Türkiye’de millî bir bankayı satın almak yoluyla büyümeye çalışan yabancı bankalara izin verilirken ülke menfaatleri ve ekonominin ihtiyaç duyacağı finansman ihtiyacının yapısı vs. açısından gözden geçirilmelidir. Örneğin, reel sektöre kredi veren bir bankanın daha çok perakende bankacılığa (tüketici kredileri ve kredi kartları vs.) odaklanmış bir yabancı banka tarafından satın alınmasına ilişkin izin işlemleri dikkatli düşünülmelidir. Tabi ki ülkemizin de tabi olduğu uluslararası finans kriterleri ve rekabet kurallarını da ihlal etmeden bu tür müdahaleler yapılmalı ve ekonominin üretim bazlı büyümesine destek olunmalıdır.

önünde bulundurulurarak alınmalıdır.

1 Clarke ve diğçerleri (2000).

Kaynaklar

AKÇAOĞLU, Emin (2005), 'Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermayeli Bankalar' Finans Kulüp Derneđi, Konferans Tebliđi,

CLARKE, G., R. CULL, M.S.M. PERIA, M. SANCHEZ (2000), 'Bank Lending to Small Business in Latin America: Does Bank Origin Matter', World Bank, Washington.

ÇOLAK, Ö.F. ve S. KILIÇKAPLAN (1999), 'Bankacılık Sektöründe Ölçek Ekonomileri: Türk Ticaret Bankaları için Bir Maliyet Fonksiyonu', Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı 3

DEMİRGÜÇ-KUNT, A., R. LEVİNE, H.G. MIN, (1997), 'Opening to Foreign Banks: Issues of Stability, Efficiency and Growth' World Bank,

DENİZER, Cevdet (1997), Effects of Financial Liberalization and New Bank Entry: Market Structure and Competition in Turkey, World Bank, Washington.

DİNÇER, Ahmet (2006), Bankacılık Sektöründe Konsolidasyon, Ülke Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler, Ankara, 156 sayfa.

HERRERO, A.G. and SİMÓN, D.N. (2003), 'Determinants and Impact of Financial Sector FDI to Emerging Economies: A Home Country's Perspective', *Banco de Espana Working Paper*,0308

GOLDBERG, L.G., B.G. DAGES ve D. KINNEY (2000), 'Foreign and Domestic Bank Participation in Emerging Markets: Lessons from MExico and Arjantina', NBER Working paper 7714, Cambridge

Türkiye Bankalar Birliđi, 'Banka ve Sektör Bilgileri', erişim tarihi: 13 Kasım 2015, <https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/banka-bilgileri/tarihsel-bilgiler/68>

WORLD BANK (2002), "The Regulation of Entry: A Survey" erişim tarihi : 12 Kasım 2015, (http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/05/13/000442464_20130513130059/Rendered/PDF/767970JRN0WBRO00Box374387B00PUBLIC0.pdf)